

OPPENHUIZEN, DE HERVORMDE KERK

Bouwgeschiedenis en exterieur.

Ter vervanging van een in de middeleeuwen gesticht kerkgebouw, dat gewijd was aan Johannes de Doper, werd in 1695 in Oppenhuizen een geheel nieuwe kerk gebouwd. De oude middeleeuwse toren met zadeldak werd gehandhaafd. Boven de oorspronkelijke ingang in de zuidmuur, die later is gedicht, bevindt zich een gebeeldhouwde steen ter herinnering aan de eerste-steen-legging voor de nieuwe kerk op 22 juli 1695 door Zeino Joachim van Burmania, zoon van de grietman van Wymbritseradeel. "Bestek en Conditin" voor de bouw van de kerk zijn bewaard gebleven. Daaruit valt af te leiden dat de kerk oorspronkelijk zowel aan de noord- als aan de zuidzijde drie vensters heeft gehad. In 1839 is de kerk naar het oosten verlengd. Er is toen in beide zijmuren een venster bij gekomen. Tevens werden de muren verhoogd. De kerk heeft toen de vorm en afmetingen gekregen die zij thans nog bezit.

De oude zadeldaktoren is in 1817 ingrijpend gewijzigd. De nog bestaande, uit drie geledingen opgetrokken toren met spitsbekroning kwam in dat jaar tot stand. Een gedenksteen in de westmuur bevat de herinnering aan het feit dat op 23 juli 1817 de eerste steen werd gelegd door Jhr. Bernhard Walraad van Welderen Rengers, grietman en dijkgraaf over Wymbritseradeel.

In de toren hangt een klok die in 1486 is gegoten door Gerard van Wou. Aan de zuidoost- en oostzijde van het koorgedeelte zijn in 1914 respectievelijk een tochtportaal en een stookhok gebouwd. Dat laatste was nodig in verband met het toen in de kerk aangebrachte centrale verwarmingssysteem.

Omstreeks 1870 is de ingang van de kerk in de westmuur van de toren tot stand gekomen. De oorspronkelijke ingang aan de zuidzijde is toen dicht gemetseld, op het boogvormige gedeelte na, dat als venster bleef uitgespaard.

Interieur.

Van de oorspronkelijke inrichting van de kerk is niets meer over. De oudste inventarisstukken zijn de twee kleine kaarsenkronen. Deze dateren uit de 17de eeuw en zijn afkomstig uit de Grote - of Martinikerk te Sneek. Toen omstreeks 1830 voor die kerk nieuwe kronen waren aangeschaft, besloot de kerkvoogdij van Oppenhuizen twee van de oude kleine kronen over te nemen. De middelste, grote kroon is in 1839 aangekocht. Na de verlenging van de kerk in dat jaar was er behoefte aan nog een kroon.

De tekstborden met gesneden ornamentwerk tegen de noord- en zuidmuur dateren uit het laatste kwart van de 18de eeuw. Enige jaren geleden zijn in dezelfde stijl twee nieuwe borden gemaakt, die aan weerszijden van de preekstoel hangen.

In 1821 bouwde A. van Gruisen uit Leeuwarden een **orgel** in de kerk van Oppenhuizen. Het werd op 28 oktober van dat jaar ingewijd. Dit orgel werd in 1909 vervangen door een geheel nieuw instrument van de orgelbouwers Bakker en Timmenga uit Leeuwarden. Op 30 april 1909, de geboortedag van H.K.H. Prinses Juliana, werd het nieuwe orgel in gebruik genomen.

De dispositie van dit goed bewaard gebleven instrument is als volgt:

manuaal I	manuaal II	pedaal
Prestant 8'	Klarinet 8'	Subbas 16'
Bourdon 16'	Salicionaal 8'	Prestant 8'
Viola 8'	Eoline 8'	Octaaf 4'
Holpijp 8'	Roefluit 8'	
Octaaf 4'	Fluit travers 4'	
Fluit 4'	Woudfluit 2'	
Cornet 3 sterk (disc.)		
Mixtuur 2, 3 en 4 sterk		
Octaaf 2'		
Trompet 8'		

In het eerder genoemde "Besteck en Conditin" voor de bouw van de kerk in 1695 is na te gaan dat de kerk oorspronkelijk een inrichting heeft gehad waarbij de preekstoel tegen de oostelijke muur in het koor was bevestigd. Omdat er behoefte was aan uitbreiding van zitplaatsen heeft de kerk in 1914 een compleet nieuwe inrichting gekregen. Dit gebeurde naar een plan van architect H.H. Kramer uit Leeuwarden. Onder andere hield het in dat het orgel van zijn oorspronkelijke plaats op de galerij boven de ingang werd verplaatst naar een nieuw gemaakte zolder boven de preekstoel. Daarvoor was het noodzakelijk dat het

middelste deel van het houten tongewelf werd verhoogd. De oude houten trek balken werden vervangen door trekstangen en de voormalige orgelgalerij werd nog enigszins uitgebreid en geheel met banken bezet. Door de algehele vernieuwing en wijziging in 1914 heeft het interieur zijn huidige aanzien gekregen.

T.E. van Popta
1996